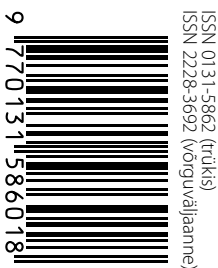

EESTI LOODUS

Vesipapp tumepruun nõksutaja

Esikmetsad
Madisepäeva ehk Sakala lahing 800
Uus-Meremaa loodus

ISSN 0131-5862 (trükiis)
ISSN 2228-3692 (võrguväljaanne)

9 770131 586218

- 2 Toimetaja veerg**
- 3 Sõnumid**
- 11 EL küsib: vastab Kärt Vaarmari**
- 12 Vesipappi kohtab Eestis enamasti jahedal aastaajal**
Jaanus Tanilsoo tutvustab peagi meile talvituma tulevat jõekõstrit, keda talvel nähakse voolava vee läheduses
- 14 Haruldased kaadrid vesipapi pereelust**
Jaanus Tanilsoo on jälginud harukordset Eestis pesitsevat vesipappi Võrumaal ning jäädvustanud sõnas ja pildis linnukeste pereelu
- 19 Esikmetsad: kas tuleviku ürgmets või kinnikasvav pärandkooslus?**
Anneli Palo soovib Eesti metsaelupaikade nimestikku lisada esikmetsad, mis kujunevad merest kerkivale maapinnale Lääne-Eestis kõigepealt põõsastikena
- 23 Esikmetsad on enamasti vanad pärandkooslused**
Elle Roosaluste rõhutab, et enamik esikmetsi on meil tegelikult poollooduslikud kooslused ja neid peaks võimaluse korral ka rohumaana majandama
- 26 Kus peeti Sakala lahing?**
Jaan Laas meenutab 800 aasta eest madisepäeval peetud muistse vabadusvõitluse suurimat lahingut ja otsib lahingupaika nüüdisaegsel Viljandimaal
- 30 Soojad talved panevad elu Eesti rannikumeres kihama**
Riina Klais uurib soojade talvede mõju Läänemere rannikule: loomhõljumi rohkus suurendab ka räämesaake
- 34 Fotovõistluste ärgitas linnaloodust märkama**
Veljo Runnel tutvustab Tartu ülikooli loodusmuuseumi korraldatud fotovõistluse parimaid töid
- 38 Üks Eesti paigake: Murakakuld Sinesaarõ soos**
Juhani Püttsepp jagab mälestusi kunagistest ja nüüdisaegsetest murakal käimistest: marjaõnn erineb aastati väga palju

- 40 Tiit Kändleri essee: Teadus on kõigile avatud**
- 42 Poster: Reet Sau**
- 44 Intervjuu: Ilves ja hunt ainult kitse peal elavadki, siga ja jänest meil ju metsas ei ole.** Ulukibioloogi ja jahimehe Harri Valdmanniga ajas juttu Rainer Kerge Öhtulehest
- 50 Sõrve poolsaare metsad kui maamärgid**
Toivo Meikar kirjeldab Saaremaa Sõrve poolsaare metsade kujunemist ja nende omaaegset tähtsust maamärkidenä
- 54 Looduselamus maailmast: Uus-Meremaa kummastav loodus**
Hendrik Relve viib lugeja ookeaniasuvasse saarestikku, kus loodus on kümneid miljoneid aastaid arenenud muust maailmast eraldi
- 60 Kümme aastat Tamula järve veetaseme mõõtmisi**
Tiia Pedusaar vaatleb Tamula järve veetaseme muutusi: viimane suurem üleujutus leidis aset 30 aastat tagasi
- 62 Söödavad linnupesad: idamaade kaaviar**
Ülar Allas tutvustab põhjamaalastele ootamatut Aasia delikatessi, piiritajaliste sugukonna liikide söödavaid pesi
- 66 Aasta puu meie toidulaual**
Triin Nõu soovib viirpuuvilju kasutada nii moosides kui ka muul moel toidulaua rikastamiseks
- 68 Panin tähele: vaenukõied**
- 70 Panin tähele: harivaablane, Aegna pihlakas**
- 71 In memoriam: Sándor Martin Stern, Ants-Johannes Martin**
- 72 Kroonika**
- 78 Mikroskoop**
- 79 Ristsõna**
- 80 Ajalugu, sünnipäevad**

Narkomaania

„On siis metsaraiega ikkagi viimane piir käes?“ küsib ajakirjanik Rainer Kerge seekordse numbri intervjuus. „Pilt on kole tõesti, niisugust raiet minu silmad näinud ei ole,“ tunnistab oma tagasihoidlikul moel Tartu ülikooli selgroogsete zoologia dotsent Harri Valdmann. Kes Harrit vähegi teab, see ühes ei kahtle: tegemist on tõesti väga palju metsas käinud mehega. Julgen oletada (olles ise tema käe all õppinud), et tegu on ka ülimalt rahumeelse inimesega, kes viimase asjana maailmas tahaks õhku loopida provokatiivset häma või laseks end kurjade ja lollide „roheliste“ võrku meelitada.

Niisiis käristatakse selle märkusega taas tubli tüki võrra auklikumaks mu mugavat illusiooni, et see rölge vaatepilt, mis Eesti metsades viimasel ajal avaneb (noh, umbes nagu noore neiu uhke soeng oleks nüride kääridega maha nüsitud – hulk tutte ja karvu veel püsti, aga kinni hakata ei kannata enam õieti millestki), on juhuslik meelete, mis tingitud sellest, et vedan liiga palju aega arvuti taga ja olen seetõttu kuhugi idealismipilvedesse ära kandunud.

Ühel varasel suvehommikul helistas mulle kui toimetajale ähmis vanaproua mingilt välismaa numbrilt. Ilmselt oli tal selja taga rahutu öö täis kõhklusid, kaalutlusid ja väljapääsuotsinguid, mis päädis selle otsustava liigutusega nii varasel tunnil. Ta oli üle aastate tulnud kaema oma lapsepõlvemaide Kõllestes vallas ja nähtust – võib öelda küll – šokis. Kuulates tema otsatut hädaldamist kunagiste metsade kauniduse ja jahmatava kontrasti üle tänapäevaga, mõtlesin esiti, kuidas kiiresti ja viisakalt lõpetada (mine tea, mis riigist ta helistab, kumb meist selle kõne kinni maksab ning olgem ausad – mida mina või Eesti Loodus vägevate „loodusjõudude“ vastu ikka teha saame!). Aga siis taipasin, et olengi vanainimese ainus õlekõrs. Kuhu mujale tal

helistada? Kes teine teda kuulaks? Riigiametnikega oleks jutt ülimalt kiire ja lakooniline, ka massimeedia ajakirjanik kalkuleeriks esimese 20 sekundi jooksul välja, et head löövat „lugu“ siit ei tule, ega raiskaks rohkem oma aega.

„Teid on ju nii palju seal, miks te seda korda ei tee!“ jõuab vanainimesele lõpuks kohale, et kogu tema pika südamest purskuvat kõne peale pole ma suutnud talle öelda mitte ühtegi lohutatavat sõna. „Mis te seal siis üldse kaitsete?!“

Oskasin vaid kobiseda, et iga „kaitsja“ kohta tuleb vähemalt sada, kellel on hädasti vaja metsast raha saada. Ja jätsin ütlemata, et ma ise, riigipalgalisena, olen tegelikult üks neist. Rääkimata „kaitsjate“ ja „raijate“ isiksuseprofiilidest, mis muudavad igasuguse konkurentsi naljajumbriks.

Pilt on tegelikult pagana banaalne, nii ebaviisakas, kui seda välja öelda ka poleks. Kujutlege tublit, ausat ja lihtsameelset talumeest, kes ühel heal päeval leiab kapist suure kotitäie heroini ja avastab, et seda on neetult mõnus ninna tõmmata. Elu läheb korraga imeilusaks (Valdur Mikita on seda etappi Eesti metsanduse lähiajaloo illustreerinud Saksast toodud mõrased klaasiga Ford Sierra abil) – ja mida julgelt vaene talunik oma töömehekämblad valgesse pulbrisse lükkab, seda ilusamaks. Ja endisest ajast on kraami laokile jäänud tõesti palju! Varsti kaob aga igasugune joovastus – nagu narkootikumide puhul ikka –, jääb ainult uude harjumusse lootusetult kinni mätsitud keha vääraratu füsioloogiline esmatarbevajadus. Ja ühel päeval saab kott tühjaks. Ja nüüd läheb turule perekonna lauahõbe, laste kaasavarast rääkimata. Tänitavatele pereliikmetele kohmab mees vaid mokaotsast: „Ära nüüd paanitse! Kõik saab ... korda.“

EESTI LOODUS

68. aastakäik Nr 9, september 2017

Toimetuse address:

Baeri maja, Veski 4, 51005 Tartu
e-post toimetus@el.loodus.ee
tel 742 1143

Peatoimetaja **Toomas Kukk**
742 1143, tomkukk@gmail.com

Toimetaja **Helen Külvik**
529 4033, helen.kylvik@gmail.com

Toimetaja **Juhan Javois**
5661 0851, juku@ut.ee

Toimetaja **Katre Palo**
521 8771, palo.katre@gmail.com

Sõnumitoimetaja **Toomas Juriado**
742 1143, toomas.juriado@el.loodus.ee

Keeletoimetaja **Monika Salo**
742 1186, monika.salo@el.loodus.ee

Küljendaja **Raul Kask**
raul@ww.ee

Väljaandja: **MTÜ Loodusajakiri**
Endla 3, Tallinn 10122

Vastutav väljaandja **Riho Kinks**
riho.kinks@loodusajakiri.ee

Tellimine ja info **Triin Nõu**
610 4105, loodusajakiri@loodusajakiri.ee

Reklaamijuht **Helen Lehismets**
610 4106, reklaam@loodusajakiri.ee

Ajakiri ilmub keskkonnainvesteeringute keskuse toetusel

© MTÜ Loodusajakiri, Eesti Loodus®, 2017

Summaries of some articles can be found at our web site www.eestiloodus.ee

Trükitud trükikojas Printall

